

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα: Εκπαιδευτικό υλικό και σχολικό εγχειρίδιο

Διδάσκων: Κατσαρού Ελένη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εκπαιδευτικό υλικό και σχολικό εγχειρίδιο

Παράγοντας καθοριστικός μεταξύ ΑΠ
και διδακτικής πράξης

Προσδιορισμός όρων

- Παραγωγή / σχεδιασμός
- Αξιολόγηση / αξιολογική έρευνα
- Εκπαιδευτικό υλικό,
- Παιδαγωγικό υλικό
- Διδακτικό υλικό
- Αποτελεί βασικό στοιχείο της εργασίας του εκπαιδευτικού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Η τρίτη στήλη του Curriculum – άμεση σχέση με τις άλλες τρεις
- Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, έχει ταυτιστεί με το βιβλίο, σχολικό εγχειρίδιο.

Είδη - Μορφές

1. υλικό για το διδάσκοντα: βιβλίο του καθηγητή, οδηγίες για τη διδασκαλία, θεωρητικό πλαίσιο και οδηγίες για την εφαρμογή κάποιας καινοτόμου δράσης
2. υλικό για το μαθητή:
 - βιβλίο – σχολικό εγχειρίδιο
 - φυλλάδιο δραστηριοτήτων που εισάγει τους μαθητές σε ένα θέμα της επικαιρότητας (Ευρώ)
 - έντυπο υλικό σε μορφή φακέλου (ντοσιέ)
 - CD-ROM ή δισκέτα
 - Κασέτα ήχου ή βίντεο
 - Ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο / ένας δικτυακός τόπος

Η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα:

- Κυριαρχία του σχολικού εγχειριδίου, που παρουσιάζει γραμμική μορφή: προοργανωτές, δίνει πληροφορίες, παρέχει γνώσεις, εξασκεί το μαθητή και τέλος ελέγχει τι έμαθε.
- Το βιβλίο έχει αντικαταστήσει το ΑΠ: εμπεριέχει το υλικό, υποδεικνύει μια διδακτική μεθοδολογία, προβλέπει ασκήσεις / εργασίες αξιολόγησης του μαθητή.
- Το βιβλίο του καθηγητή και οι οδηγίες περιορίζονται σε μεθοδολογικές διευκρινήσεις και οδηγίες για τη χρήση του σχολικού εγχειριδίου. Είναι κι αυτά προσανατολισμένα στο βιβλίο και όχι στο ΑΠ. Δεν προωθούν την επιλογή παράλληλου υλικού από την πλευρά των εκπαιδευτικών.

Αναγκαιότητα εκπαιδευτικού υλικού:

- Σήμερα εμφανίζονται σταδιακά κι άλλες μορφές εκπαιδευτικού υλικού. Γιατί;
εμφάνιση νέων αντικειμένων στην εκπαίδευση: περιβαλλοντική εκπαίδευση, πληροφορική, αισθητική αγωγή . . .
αλλαγές στον κοινωνικο-πολιτικό χώρο: εισαγωγή Ευρώ, Ολυμπιακοί Αγώνες, μεγάλος αριθμός μεταναστών – ειδικά προγράμματα γι' αυτούς
εξοικείωση των μαθητών με την τεχνολογία – έκθεσή τους στα ΜΜΕ και στους Η/Υ. Πώς μπορεί το βιβλίο να είναι ανταγωνιστικό προς αυτά αν δε συμπληρωθεί με υλικά που σχετίζονται άμεσα με τη σύγχρονη τεχνολογία;
εισαγωγή διαθεματικών projects και ευέλικτης ζώνης
σύγχρονες διδακτικές θεωρίες για εξατομίκευση της διδασκαλίας, αυτονομημένη μάθηση, έμφαση στις ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητή, μαθητοκεντρικά Π.Σ.
εύχρηστα ντοσιέ

Σε τι υπερέχει από το σχολικό βιβλίο;

- Μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συγκεκριμένων μαθητών (αν έχει παραχθεί για μια δεδομένη πληθυσμιακή ομάδα) ή εφόσον παρουσιάζει πληθώρα και ποικιλία. Δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να κάνει επιλογές και προσαρμογές. Πιο ευέλικτο από το βιβλίο.
- Επιτρέπει την έμφαση στις ιδιαιτερότητες των μαθητών, στα ατομικά τους χαρακτηριστικά, στο προηγούμενο γνωστικό τους υπόβαθρο, στο κοινωνικό τους περιβάλλον και στη γεωγραφική τους προέλευση (προηγείται συχνά διάγνωση αναγκών)
- Μπορεί να είναι επίκαιρο – να δίνει στον εκπαιδευτικό δυνατότητες ανανέωσής του μέσω του Διαδικτύου
- Μπορεί να είναι πιο ελκυστικό στους μαθητές, αφού μπορεί να αξιοποιεί τη σύγχρονη τεχνολογία, εικόνα και άλλα οπτικο-ακουστικά μέσα
- Μπορεί να έχει πολυδιάστατη μορφή σε αντίθεση με το μονοδιάστατο βιβλίο. Το σύστημα επιλογής, αξιολόγησης και διανομής της σχολικής γνώσης στο ελληνικό σχολείο είναι – μέσω του ενός και μόνου σχολικού εγχειριδίου – απόλυτα κλειστό και ελεγχόμενο από το Υπουργείο Παιδείας. Η απουσία άλλων διδακτικών μέσων ή συμπληρωματικών υλικών οδηγεί στην ελαχιστοποίηση των δυνατοτήτων παρέμβασης και προσαρμογής. Εξυπηρετείται αποκλειστικά ο ιδεολογικός προσανατολισμός που θέλει να δώσει η Πολιτεία

Γιατί ασχολούμαστε με αυτό ως εκπαιδευτικοί:

- γιατί σταδιακά μπαίνει ολοένα και περισσότερο στην εκπαίδευση και γίνεται εργαλείο δουλειάς
- γιατί δίνει δυνατότητες (ανάπτυξη πρωτοβουλιών, λήψη αποφάσεων, σχεδιασμό παρεμβάσεων) και μας επιφορτίζει με καθήκοντα (επιλογή και προσαρμογή υλικού, ευελιξία, εξατομίκευση διδασκαλίας), τα οποία για να χειριστούμε χρειαζόμαστε ενημέρωση.
- Ο εκπαιδευτικός ως παραγωγός εκπαιδευτικού υλικού.

Το σχολικό εγχειρίδιο ως παράγοντας και προϊόν κοινωνικών διαδικασιών

- Οι λειτουργίες που επιτελεί:
 - α. Αποτελεί τη βάση για τη διδασκαλία
 - β. Κατασκευάζει και παρουσιάζει την «πραγματικότητα» στο μαθητή
 - γ. Δημιουργεί εκπαιδευτική θεωρία
 - δ. Οργανώνει τη μάθηση
 - ε. Επηρεάζει τις παιδαγωγικές σχέσεις μέσα στην τάξη
 - στ. Οργανώνει την αξιολόγηση του μαθητή
 - ζ. Οργανώνει την αξιολόγηση του μαθητή

Το σχολικό εγχειρίδιο ως σύνθετη κοινωνική κατασκευή

- Παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση του σχολικού εγχειριδίου:
 - A. Το ευρύτερο ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο
 - B. Το εκπαιδευτικό πλαίσιο
 - Γ. Το Ωρολόγιο και κυρίως το Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος
 - Δ. Ο εκπαιδευτικός και ο μαθητής στους οποίους απευθύνεται το σχολικό εγχειρίδιο και οι συνθήκες επικοινωνίας τους στην τάξη

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- *Ε. Γενικές παιδαγωγικο-διδακτικές θεωρίες, ειδικές θεωρίες διδακτικής του μαθήματος και θεωρίες μάθησης.*
- Ποιους τρόπους διαμεσολάβησης του εκπαιδευτικού ανάμεσα στο μαθητή και τη γνώση θα επιλέξει το σχολικό εγχειρίδιο να προκρίνει στην πράξη;
- Σε ποιο βαθμό το σχολικό εγχειρίδιο θα παρουσιάσει έτοιμη τη γνώση στο μαθητή ή θα τον εμπλέξει στη διαδικασία οικοδόμησής της στην τάξη;
- Με ποιους τρόπους θα επιχειρήσει το σχολικό εγχειρίδιο την «αναπλαισίωση» της επιστημονικής γνώσης σε σχολική; Και ποια εκφραστικά μέσα / γλώσσα θα χρησιμοποιήσει;
- Πώς διαχειρίζεται το σχολικό εγχειρίδιο τις προηγούμενες ιδέες των μαθητών;
- Με ποιους τρόπους θα οργανώσει τη σχολική γνώση που προκύπτει από την εκπαιδευτική διαδικασία;

συνέχεια

- Στ. Μοντέλα αξιολόγησης του μαθητή
- Ζ. Οι υποκειμενικότητες των συγγραφέων

Βασικές αρχές που πρέπει να καλύπτει το εκπαιδευτικό υλικό:

A. Ως προς το περιεχόμενο

1. Επιστημονική εγκυρότητα
2. Λειτουργία της κοινωνικοποίησης του μαθητή

Κριτήρια συνέχεια

B. Ως προς τη μορφή / Τρόπος παρουσίασης

- 1. Γενική / συνολική εικόνα ελκυστική
- 2. Στοιχεία κειμένου
- 3. Εικονογράφηση και άλλα . . . σχήματα / πίνακες / χάρτες
- 4. Χρηστικές διευκολύνσεις

Γ. Ως προς τη γλώσσα / ορολογία

Δ. Ως προς τη διδακτική μεθοδολογία

- 1. Επιλογή της ύλης
- 2. Διάταξη της ύλης
- 3. Τρόπος αναπλαισίωσης της γνώσης
- 4. Διαθεματικότητα
- 5. Αντίληψη για τη φύση της μάθησης:
 - διερευνητική μάθηση
 - κριτική σκέψη / εμπλοκή σε κριτικό διάλογο
 - ενεργητική στάση, ανάληψη πρωτοβουλιών
 - ενεργοποίηση προσωπικών κινήτρων μάθησης
 - επίλυση προβλήματος
 - ευκαιρίες διαμόρφωσης θετικής αυτοεικόνας
- 6. Αντίληψη για τη φύση της διδασκαλίας:
 - μετάδοση γνώσεων / απαιτεί τεχνική
 - ανάπτυξη δεξιοτήτων / συνδυασμός θεωρίας και πράξης / τέχνη

- *Ε. Ως προς την αξιολόγηση του μαθητή*
- 1. Σχέση αξιολόγησης και διδασκαλίας
- 2. Συγκριτικές μέθοδοι – ατομικές
- 3. Μηχανισμοί αυτοαξιολόγησης – μεταγνωστικές ικανότητες που καλλιεργούν
- 4. Στοιχεία ανατροφοδοτικά για τη διδασκαλία και τη μάθηση

- *Στ. Ως προς το βαθμό ευελιξίας*
 - 1. Πόσο είναι εύχρηστο, ευπροσάρμοστο, ευέλικτο
 - 2. Ρόλος μαθητή
 - 3. Ρόλος εκπαιδευτικού
-
- *Ζ. Συνάφεια του υλικού με το ΑΠ και τη θεωρία που αποτελεί το πλαίσιο παραγωγής του*
 - 1. Συνάφεια με τους σκοπούς για τους οποίους παρήχθη
 - Συνέπεια προς το θεωρητικό πλαίσιο που το στηρίζει
 - Σε ποιο βαθμό κάνει εύκολα αντιληπτή και σαφή τη θεωρία αυτή στον εκπαιδευτικό

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

